

Engels vanaf groep 1

a very good idea!

En zo organiseer je dat in de klas:

- Feiten, cijfers en praktische tips over vroeg Engels
- Met handige checklist en ervaringen van collega's

MALMBERG
a Sanoma company

**Kom
verder**

Engels vanaf groep 1, a very good idea!

Ruim 1.000 scholen geven al vroeg Engels.

In Nederland is het vak Engels sinds 1986 verplicht voor groep 7 en 8. En de afgelopen jaren geeft een groeiende groep enthousiaste leerkrachten ook Engels vanaf de onderbouw. Inmiddels zijn er ruim 1.000 scholen in Nederland waar vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto) Engels gegeven wordt.

Lees hier waarom starten met Engels vanaf groep 1 een goed idee is, zowel in maatschappelijk als onderwijskundig opzicht. Ook de praktische kant van het vvto komt aan bod: wat moet je als leerkracht kennen en kunnen, waar moet je op letten bij het kiezen van een lesmethode voor Engels en hoe organiseer je het in de klas?

Samen over grenzen heen kijken

Vol zelfvertrouwen

Vroeg vreemdetalenonderwijs is een goede manier om samen met de leerlingen over grenzen heen te kijken. En dat kan prima vanaf groep 1.

Dagelijks leven

Engels horen en zien we overal. Ook jonge kinderen komen er al voortdurend mee in aanraking. Via tv, iPad en smartphone bijvoorbeeld. Engels maakt dus al onderdeel uit van hun wereld, en is minder vreemd voor ze dan we geneigd zijn te denken. Een bijkomend voordeel is dat de meeste kinderen vaak als vanzelf gemotiveerd zijn om deze taal te leren.

Blik verruimen

Engels is de lingua franca van de 21e eeuw, dé internationale communicatietaal. Kinderen die al op jonge leeftijd Engels leren, vergroten niet alleen hun Engelse taalvaardigheid, maar ook hun internationale bewustzijn. Ze treden de buitenwereld met meer zelfvertrouwen tegemoet en verbreden hun perspectief. Dit wordt ook wel internationalisering genoemd. En in de wereld van vandaag is er geen reden te bedenken om daar pas op latere leeftijd mee te beginnen.

de wereld tegemoet

Een uitstekende basis voor een leven lang profijt

‘Eerst maar eens goed Nederlands leren’, ‘Laat ze toch kind zijn!’ en ‘Straks op het voortgezet onderwijs beginnen ze weer vanaf nul’ zijn veelgehoorde argumenten tegen het aanbieden van Engels op jonge leeftijd.

De feiten op een rij.

Geen negatieve effecten voor het Nederlands

De angst dat het Nederlands van de kleuters te lijden heeft onder Engelse les, is ongegrond. In een aantal studies is het effect van vroeg vreemdetalenonderwijs op de prestaties in de moedertaal onderzocht (Schuster, 2005; Goorhuis-Brouwer & De Bot, 2010; Taylor & Lafayette, 2010) en de algemene conclusie is dat vroeg vreemdetalenonderwijs geen negatieve effecten heeft op de prestaties in de moedertaal: vroeg beginnen met een vreemde taal is niet slecht voor de ontwikkeling van het Nederlands als eerste of tweede taal. Kinderen zijn prima in staat om twee talen tegelijk te leren, zelfs drie of vier.

Kleuters pikken een vreemde taal snel op

Door Engels vanaf groep 1 aan te bieden, wordt de taalgevoeligheid van kleuters optimaal benut. Ja, tieners en volwassenen leren effectiever omdat ze bewust nieuwe woorden en regels kunnen leren. Maar zij zijn doorgaans verloren wat jonge kinderen nog wel hebben: onbevangenheid. Jonge kinderen durven fouten te maken. En dat is cruciaal bij het leren van een nieuwe taal.

Francis Kutschruiter, schoolbegeleider Engels op basisscholen en taalkundige, zegt hierover. ‘Natuurlijk geldt dat kinderen later sneller en effectiever leren. Hoe ouder ze zijn, hoe beter ze een taalsysteem kunnen doorgronden. Dus als je op die manier redeneert, zou je beter op latere leeftijd kunnen starten met Engels. Maar dat zou dan ook gelden voor een vak als rekenen: immers, hoe later je start, hoe effectiever je leert. En dat vind ik een verkeerd uitgangspunt want het gaat niet om effectiviteit. De centrale vragen die een school zich zou moeten stellen zijn: *Vind ik dat Engels onderdeel moet zijn van het leven van kinderen? Vind ik het belangrijk om ze die bagage mee te geven?* Als het antwoord daarop ‘ja’ is, ga dan als school aan de slag met vvto vanaf groep 1. De kinderen leren de taal spelenderwijs en je geeft ze een uitstekende basis mee waar ze hun hele leven profijt van hebben. Bovendien hebben ze eenvoudigweg meer leertijd, omdat ze eerder starten met Engels. En juist dat leidt uiteindelijk weer tot een hoger taalniveau.’

Kleuters pikken een vreemde taal

zonder veel moeite op

Communiceren staat centraal

Veel volwassenen denken bij vreemdetalenonderwijs aan woordjes stampen en grammatica leren. Behalve dat kleuters dit helemaal niet kunnen, hebben ze dat ook helemaal niet nodig. Ze pikken een vreemde taal zonder veel moeite op. De nadruk ligt bij de jongste kinderen op het luisteren en begrijpen, het spreken komt later pas. Francis Kutschruiter zegt hierover: 'Bij goed vvtto wordt de woordenschat systematisch opgebouwd door het gebruik van liedjes, spel, drama, verhalen en Total Physical Response (TPR). Daar komen geen woordenrijtjes en grammaticaregels aan te pas. Belangrijk om daarbij in het achterhoofd te houden, is dat niet de technische taalbeheersing centraal staat, maar het communiceren.'

Een goede start op het voortgezet onderwijs

Omdat steeds meer basisscholen vvtto Engels aanbieden, is SLO aan de slag gegaan met het concretiseren van de kerndoelen voor Engels. SLO heeft een set doelen ontwikkeld voor scholen die vvtto aanbieden en voor scholen die versterkt Engels (vanaf groep 5 en 6) aanbieden. Leerkrachten weten dankzij deze tussendoelen beter wat leerlingen moeten kennen en kunnen en de doorlopende leerlijn van het primair naar het voortgezet onderwijs wordt versterkt.

Leerkrachten hoeven niet

perfect Engels te spreken

Zo organiseer je het in de klas

**Stel je wilt starten met Engels vanaf groep 1. Hoe organiseer je dat? Wat heb je nodig?
En moet je als leerkracht perfect Engels spreken?**

Engels als variatie

Er staat al genoeg voor kleuters op het programma en de angst van veel leerkrachten is dat Engelse les ten koste gaat van iets anders. Echter: het leuke van een taal leren is dat dit spelenderwijs kan. Scholen die serieus aan de slag gaan met vvtto bieden Engels daarom als variatie aan: ze zingen Engelse liedjes in plaats van Nederlandse en geven af en toe gym of handvaardigheid in het Engels. Op die manier wordt de lestijd voor Engels verruimd, terwijl de inhoud van leergebied centraal blijft staan.

Zorg dat de leerkracht voldoende is toegerust

Er zijn maar weinig Nederlandse basisschoolleerkrachten die perfect Engels spreken. En dat hoeft ook niet, want er zijn meer factoren voor succes dan alleen de taalvaardigheid van de leerkracht. Onderzoek wees uit dat didactische vaardigheden van een leerkracht van groter belang zijn dan perfecte beheersing van de taal (Genesee, 2007). Bovendien biedt een goede lesmethode voor Engels voldoende video- en audiomateriaal waarin perfect Engels gesproken wordt. Het grote voordeel van lessen Engels door de eigen leerkracht is bovendien dat die leerkracht vertrouwd is met de kinderen.

Het advies van het Europees platform is dat een leerkracht minimaal beheersingsniveau B2 bezit (ter vergelijking: het eindniveau havo ligt een stapje lager, namelijk B1+). Natuurlijk voldoen niet alle leerkrachten hieraan maar er is een vvtto-subsidie voor bijscholingen om dat hiaat te dichten.

Randvoorwaarden

Starten met Engels in groep 1 is een van de succesfactoren voor een hoge Engelse taalvaardigheid aan het einde van de basisschool. Maar alleen vroeg starten is natuurlijk niet genoeg. Dit zijn in het kort de randvoorwaarden voor effectief en succesvol Engels aanbieden in het basisonderwijs:

- Een doorlopende leerlijn Engels van groep 1 tot en met 8.
- Minimaal 60 minuten Engels per week, verdeeld over verschillende lesmomenten.
- Tijdens de Engelse les is Engels de voertaal in de klas.
- De leerkracht wordt ondersteund bij het spreken van Engels.
- Er is voldoende aanbod aan audio- en videomateriaal van native speakers.
- Er is een opbouw van voornamelijk input naar geleidelijke output.
- Gebruik van Engels bij andere vakken (Content and Language Integrated Learning – CLIL).

Leerkrachten aan het woord

Rick Hobo, leerkracht groep 8 van CBS Eben-Haëzer in Woudrichem

In welke groepen bieden jullie Engels aan?

In groep 1 t/m 8, met de methode *Join in*. We waren eerst niet van plan om schoolbreed Engels aan te gaan bieden, maar toen we proefdraaiden met *Join in* waren we snel overstap. Het activerende van de methode sprak ons enorm aan. In onze oude methode waren de kinderen vooral passief met Engels bezig. Met woordjes leren en dergelijke. Met *Join in* is de dynamiek totaal anders: iedere les zijn de kinderen actief bezig. Ze lopen rond in de klas en ze spreken alleen maar Engels met elkaar. Na vier weken hielden de kinderen in mijn groep 8 gewoon al een kleine spreekbeurt in het Engels. En dat terwijl ze bij de start van de methode ietwat angstig aan mij vroegen: 'Oh, moeten we zelf ook Engels praten dan?' Fantastisch! Dat deed ons besluiten om Engels niet vanaf groep 5 maar vanaf groep 1 te gaan geven.

In groep 1-2 was nog nooit Engels gegeven. Was het een grote stap?

In het begin was er wat aarzeling bij een deel van de leerkrachten van groep 1-2. We hebben bijvoorbeeld een aantal Syrische kinderen in de kleutergroepen, en ook zit het programma in groep 1-2, net als in de hogere jaargroepen overigens, al behoorlijk vol. Toch hebben we het aangedurfd en alle collega's in groep 1-2 zijn nu laaiend enthousiast.

Hun tip: zie de Engelse lessen niet als iets extra's maar pas ze in in je programma. Geef de lessen dus *in plaats van* andere lessen. Dat kan prima want het is precies de opzet van de methode. Dus ook bij de kleuters loopt het goed.

Hoe vind je het om als Nederlandse leerkracht Engelse les te geven?

Ik vind het enorm meevallen. Het is de bedoeling dat er in de hele les van begin tot eind Engels wordt gesproken, en dat doen we allemaal. We begrijpen hoe belangrijk dat is. Er waren collega's die er tegenop zagen, maar ook zij draaien er nu hun hand niet meer voor om. Het is goed en fijn dat de methode ons hierbij volledig ondersteunt: elke les is helemaal (in het Engels uiteraard) uitgeschreven in de handleiding en er zijn volop filmpjes en woordenlijsten op het digibord met een native speaker. Zelf heb ik bovendien ervaren dat het niet erg is als je je als leerkracht soms kwetsbaar opstelt. Ik had dat met het woord puntenslijper. Ik kwam niet op de Engelse vertaling en moest die even opzoeken. En juist dat geeft de kinderen zekerheid: ik hoef niet alles in één keer goed te zeggen, ik mag best fouten maken! Ook handig is de Unit Zero. Dat is een soort instaples bij de methode, die wij in alle klassen hebben gegeven. Na die les wisten

alle kinderen en leerkrachten wat de bedoeling was. In deze instaples staan voor de leerkracht bovendien handige classroom phrases (zinnestjes die vaak gebruikt worden in de klas, zoals: *Shh, keep quiet. Well done! Walk over to the board please. Yes, you can go to the toilet*).

Heb je tips voor scholen die overwegen om schoolbreed Engels te gaan geven?

Mijn tip is om het gewoon te doen, om de stap te durven zetten. Wij hadden twee jaar geleden nooit gedacht dat we in groep 1 t/m 8 Engels zouden aanbieden en we doen het nu met veel plezier en succes.

Leerkrachten aan het woord

Het team van KBS De Martinus in Losser

Merlin Asbroek, groep 2

Wat zijn jullie ervaringen tot nu toe?

We werken met *Join in* en de ervaringen zijn super! De kinderen leren Engels op een leuke, leerzame en actieve manier. Ze zijn zeer enthousiast. Ze genieten volop tijdens een les Engels en zijn zó trots dat ze Engels kunnen praten.

Hoe is het om als Nederlandse leerkracht de lessen in het Engels te geven?

In het begin is het even wennen dat je de hele les Engels moet praten. Je bent soms zelf aan het zoeken naar de juiste/geschikte woorden, maar door de heldere uitleg in de methode en de juiste materialen waarbij je ook veel kunt uitbeelden, is het al gauw begrijpelijk voor de kinderen.

Hoe pas je de lessen in in je programma voor groep 2? Hoe organiseer je het?

Ik geef twee keer per week 20 minuten Engels aan de kinderen. Ik maak daar tijd voor vrij op de momenten dat we in de kring zitten. De lessen Engels worden ook klassikaal en in de kring aangeboden. In de kring zorg ik er wel voor dat de kinderen de ruimte hebben om actief te kunnen bewegen.

Heb je tips voor andere scholen die in groep 1-2 met Engels willen starten?

De methode biedt veel herhaling aan. In het begin dacht ik weleens: hoe kan het dat dit alweer aangeboden wordt? Maar achteraf zag ik dat de herhaling van groot belang was. De kinderen onthielden de aangeboden lesstof veel beter. Dus ik zou zeggen: veel herhalen!

Kerensa Grunder, groep 8

Wat zijn jullie ervaringen tot nu toe?

We zijn heel erg positief over *Join in*. De handleiding is makkelijk in gebruik. De hele les Engels spreken is voor zowel de leerkrachten als de leerlingen wennen, maar wel erg leuk. Met elkaar kom je er wel! De opbouw van de hoofdstukken is erg goed, de woorden beklijven echt bij de leerlingen. Ze vinden de actieve werkvormen erg leuk en je merkt dat alle leerlingen dan ook Engels aan het praten zijn. In de bovenbouw vinden sommige leerlingen het nog wel eng omdat Engels voor hen nog nieuw is, maar ik denk dat dat over een aantal jaar minder is omdat we nu in groep 1 ook al Engels geven. De opzet van Unit Zero is ook erg goed uitgedacht!

Krijgen jullie ook reacties van de ouders?

Soms. Vooral de ouders van de onderbouw vinden het bijzonder dat hun kind al zoveel Engelse woorden onthoudt. Er was zelfs een kleuter die de uitspraak van de oma corrigeerde: 'Oma, het is niet brotter, maar brother.'

Léon Poorthuis, directeur

Jullie zijn op school actief bezig met Engels. Wat zijn daar de redenen voor?

We vinden het belangrijk om op jonge leeftijd te starten met lessen Engels. In de afgelopen jaren is zichtbaar dat het steeds belangrijker wordt om Engels kunnen gebruiken. Ook ouders hebben aangegeven dat ze het belangrijk vinden dat we meer aandacht hebben voor het vakgebied Engels. Daarnaast zien en lezen we dat kinderen hier enthousiast over zijn en dat er ook een meerwaarde is voor de andere leergebieden om Engels te leren.

Wat kun je zeggen over de ervaringen tot nu toe?

Onze ervaringen met *Join in* zijn erg positief, kinderen en leerkrachten zijn enthousiast over de methode. Ook ouders stellen het erg op prijs dat we de lessen Engels in alle groepen geven.

Checklist

Waar moet ik op letten bij het kiezen van een vvto-methode Engels?

- Een doorlopende leerlijn van groep 1 t/m 8.
- Voldoet aan de kerndoelen.
- Nadruk op communicatie en interactie.
- Biedt de leerkracht alle noodzakelijke handvatten om de les geheel in het Engels te kunnen geven.
- Sluit aan bij de belevingswereld van de kinderen en groeit met de kinderen mee.
- Biedt voldoende differentiatiemogelijkheden.
- Bevat evaluaties of toetsen.
- Biedt lesstof voor minimaal 1 uur Engels per week.
- Biedt CLIL-lessen (andere vakken worden in het Engels gegeven).

Subsidie aanvragen?

Op nuffic.nl vind je onder 'Primair onderwijs' bij 'Vroeg vreemdetalenonderwijs', via 'vvto Engels', 'Kwaliteit en Nascholing', de landelijke standaard 'vvto Engels'. De standaard beschrijft aan welke voorwaarden vvto-scholen moeten voldoen om kwalitatief goed vvto te geven. Het bijbehorende stappenplan, dat te vinden is onder de kop 'vvto invoeren', helpt je bij het invoeren van vvto op school. Ook lees je op de site hoe je als school je vvto-programma kunt laten keuren om het Nuffic-erkende kwaliteitskeurmerk te krijgen en hoe je subsidie kunt aanvragen voor bijvoorbeeld bijscholing.

Tekst en samenstelling:

Sheila Faessen (Eindredacteur *Join in*)

Tineke Droog (Contentmanager *Join in*, *Staal en Taal actief*)

Met dank aan:

Francis Kutschruiter,

Rick Hobo van CBS Eben-Haëzer, Woudrichem

Merlin Asbroek, Kerensa Grunder en Léon Poorthuis van KBS de Martinus, Losser

